

29. 11. 2007

ID: 51755

Silniční zákon a odpovědnost za škodu

Užití silničního zákona nevyklučuje použití obecného ustanovení o odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2142/2005, ze dne 27.9.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. Ž., zastoupené advokátkou, proti žalovanému m. P., zastoupenému advokátem, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu Plzeň - město pod sp. zn. 11 C 574/94, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 22. března 2005, č. j. 56 Co 240/2004-316, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. března 2005, č. j. 56 Co 240/2004-316, a rozsudek Okresního soudu Plzeň - město ze dne 26. ledna 2004, č. j. 11 C 574/94-288, pokud jimi bylo rozhodnuto o žalobě na zaplacení částky 25.214,- Kč s příslušenstvím, a ve výrocích o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu Plzeň - město k dalšímu řízení; jinak se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se po žalovaném (a H. d. m. P., S. v. s. m. P. a R. T. jako původních dalších žalovaných) domáhala náhrady škody na zdraví, sestávající původně ze ztráty na výdělků po dobu pracovní neschopnosti ve výši 25.214,- Kč, náhrady bolestného ve výši 2.118,75 Kč, náhrady za ztížení společenského uplatnění ve výši 16.500,- Kč a nákladů za potvrzení o bodovém ohodnocení bolestného a ztížení společenského uplatnění ve výši 259,- Kč, tvrdíc, že dne 7. 2. 1993 při návratu ze zaměstnání ve večerních hodinách uklouzla na chodníku v S. ulici v P. a zlomila si zevní kotník a zadní hranu tibie v dislokaci pravé nohy. Úraz si vyžádal pracovní neschopnost od 8. 2. 1993 do 31. 1. 1994.

Okresní soud Plzeň - město mezitímním rozsudkem ze dne 15. 5. 1997, č. j. 11 C 574/94-137, vyslovil, že základ nároku vůči žalovanému městu je dán, a doplňujícím rozsudkem ze dne 7. 1. 1998, č. j. 11 C 574/94-152, žalobu vůči původním dalším žalovaným, tj. H. d. m. P., S. v. s. m. P. a R. T., zamítl s odůvodněním, že nejsou ve sporu pasivně legitimováni.

K odvolání žalobkyně a žalovaného města Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 30. 11. 1999, č. j. 12 Co 298/98-157, mezitímní a doplňující rozsudek soudu prvního stupně v napadených výrocích, jimiž bylo rozhodnuto, že základ nároku je vůči žalovanému městu dán a že ve vztahu k R. T. se žaloba zamítá, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení s tím, že pro řádné zjištění skutkového stavu je třeba provést další dokazování včetně místního šetření k přesnému určení místa úrazu žalobkyně.

Okresní soud Plzeň - město rozsudkem ze dne 27. 11. 2000, č.j. 11 C 574/94-190, uložil žalovanému městu povinnost zaplatit žalobkyni 30.882,75 Kč s příslušenstvím, žalobu co do částky 13.200,- Kč s příslušenstvím vůči němu zamítl, zamítl rovněž v plném rozsahu žalobu vůči R. T., řízení o nároku žalobkyně na náhradu mzdy (rozšířeném v průběhu řízení) zastavil, a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Po doplnění dokazování dospěl k závěru, že odpovědnost žalovaného města za škodu na zdraví žalobkyně je dána podle zákona č. [135/1961](#) Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon), a že R. T. není ve sporu pasivně legitimován. Soud prvního stupně žalobkyni přiznal náhradu za bolestné (2.118,75 Kč), za ztížení společenského uplatnění v základní výši 3.300,- Kč, nikoli v požadovaném pětinásobku, dále náhradu nákladů na pořízení lékařského posudku (250,- Kč) a náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti (25.214,- Kč).

K odvolání žalobkyně a žalovaného Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 18. 6. 2002, č. j. 12 Co 411/2001-217, odmítl odvolání proti výroku o zamítnutí žaloby vůči R. T. a proti výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobkyní a R. T., ve zbytku rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení. Vytkl mu nevěrohodnost zjištění o místě úrazu žalobkyně, nesprávnou interpretaci § 9a odst. 3 silničního zákona při posouzení závady ve schůdnosti a opomenutí vyhlášky č. [35/1984](#) Sb., kterou se provádí silniční zákon, vyhlášky zastupitelstva města P. č. 16/1992 o zajištění čistoty a opatření ke zlepšení životního prostředí a konečně i opomenutí zabývat se případným spoluzaviněním žalobkyně. Nesprávným shledal také závěr, že R. T.

nebyl v žádném smluvním vztahu s žalovaným městem, a konstatoval, že smlouvu o dílo s R. T. sice uzavřel Městský obvod P. 1, avšak ten jednal - v souladu se zákonem o obcích a vyhláškou města P. - jménem žalovaného. Shodně se soudem prvního stupně však posoudil přiznanou výši náhrady za ztížení společenského uplatnění za přiměřenou a dostačující, stejně jako vázanost soudu petitum při určení výše náhrady za bolestné. Výrok o zastavení řízení co do požadované náhrady mzdy zrušil s tím, že nebyl v napadeném rozhodnutí odůvodněn a z obsahu spisu není zřejmé splnění poučovací povinnosti soudu k této otázce.

Okresní soud Plzeň - město poté rozsudkem ze dne 26. 1. 2004, č.j. 11 C 574/94-288, žalobu (rozšířenou se souhlasem soudu v průběhu řízení) o zaplacení 46.201,50 Kč s příslušenstvím zamítl, žalobu o náhradu mzdy od 1. 2. 1994 (po skončení pracovní neschopnosti) odmítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně dne 7. 2. 1993 kolem 22:30 hodin upadla na zamrzlém chodníku v S. ulici v P. a zlomila si pravou nohu. Vázán pokyny a právním názorem odvolacího soudu dospěl po doplnění dokazování k závěru, že objektivní odpovědnost žalovaného města za škodu podle § 9a odst. 3 silničního zákona je vyloučena, neboť v daném případě nešlo o závadu ve schůdnosti ve smyslu § 12 prováděcí vyhlášky k silničnímu zákonu (vyhláška č. 35/1984 Sb.), když povrch chodníku i jeho okolí byly celé pokryty náledím a nešlo o ojedinělé místo s náledím vzniklým námrazou. Žalované město neodpovídá za škodu ani podle § 420 občanského zákoníku, neboť svoji povinnost provádět zimní údržbu chodníků splnilo uzavřením smlouvy o dílo s R. T., dříve třetím žalovaným, v níž byla tato povinnost uložena a specifikována. Jelikož žalobkyně ani přes výzvu soudu neodstranila vady podání, jímž se domáhala náhrady mzdy, soud je podle § 43 odst. 2 o.s.ř. odmítl.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 22. 3. 2005, č.j. 56 Co 240/2004-316, rozsudek soudu prvního stupně v napadených výrocích o zamítnutí žaloby a o náhradě nákladů řízení státu potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně a rovněž s právním závěrem, že v daném případě nešlo o závadu ve schůdnosti chodníku ve smyslu § 12 prováděcí vyhlášky a žalovaný tak neodpovídá žalobkyni za škodu podle silničního zákona. Odvolací soud vyloučil možnost aplikace občanského zákoníku s odůvodněním, že silniční zákon má povahu zvláštního právního předpisu, který „vylučuje použití obecného ustanovení o odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák.“; „zkoumání odpovědnosti žalovaného podle § 420 obč. zák., který je normou obecnou ve vztahu ke speciálnímu předpisu, silničnímu zákonu, je proto vyloučené“.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Brojí proti právnímu posouzení stavu chodníku tak, jak jej učinily soudy obou stupňů, a tvrdí, že chodník nebyl již několik dní vůbec udržován a nešlo tedy o ojedinělý výpadek povinnosti žalovaného, a že si není vědoma, že by v řízení vypověděla, že chodník byl zmrzlý jako „kdyby ho polil ledem“, jak je uvedeno v rozsudku soudu prvního stupně. Dovolatelka je přesvědčena, že náhrada škody jí měla být přiznána podle silničního zákona, popř. podle občanského zákoníku, jako normy obecné, jejíž aplikace vyloučena není. Má za to, že odpovědnost nelze smluvně převést na jiný subjekt, a proto je v dané věci nepodstatné, zda žalované město uzavřelo s třetí osobou smlouvu o zimní údržbě chodníků a komunikací. Jelikož rozsudky soudů obou stupňů spočívají na nesprávném právním posouzení věci, navrhuje, aby je dovolací soud zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání není zčásti přípustné, avšak v rozsahu, v němž je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. je důvodné.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)].

Podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o.s.ř. není dovolání podle odstavce 1 přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokiem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

Jednotlivé složky práva na náhradu škody se projevují jako samostatné dílčí nároky odvíjející se od odlišného

skutkového základu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 1969, sp. zn. 3 Cz 13/69, publikovaný pod č. 28 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1970). S touto jejich samostatností je nutné počítat i při rozhodování o přípustnosti dovolání; k příslušenství uplatněného nároku se nepřihlíží, ledaže by samostatně (tj. bez současného uplatnění nároku samotného) tvořilo předmět řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 1. 1998, sp. zn. 2 Cdon 322/97, publikované pod č. 62 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998). V projednávané věci žalobkyně napadá dovoláním mimo jiné výrok odvolacího soudu, jímž byl potvrzen výrok soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby ohledně nároku na náhradu bolestného ve výši 4.237,50 Kč, ztížení společenského uplatnění ve výši 16.500,- Kč a nákladů vynaložených na lékařský posudek ve výši 259,- Kč s příslušenstvím. Protože dovolání v tomto rozsahu směřuje proti výroku rozsudku o věci samé, kterým bylo rozhodnuto o samostatných peněžitých plněních nepřevyšujících 20.000,- Kč, je přípustnost dovolání vyloučena ustanovením § 237 odst. 2 písm. a) o.s.ř. bez ohledu na to, zda jejich součet tuto částku převyšuje či nikoli a že o nich odvolací soud rozhodl jedním výrokem.

Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu jako nepřípustné odmítl podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o.s.ř.

Ve zbývajícím rozsahu je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a je důvodné pro nesprávné právní posouzení vztahu občanského zákoníku a silničního zákona, jako právní normy obecné a speciální, a možnosti přenesení odpovědnosti stanovené v § 420 obč. zák. z povinného subjektu na jinou osobu.

Nesprávné právní posouzení věci jako důvod dovolání podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. spočívá v tom, že odvolací soud aplikoval na zjištěný skutkový stav nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 9a odst. 3 zákona č. [135/1961](#) Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon), ve znění zákona č. [27/1984](#) Sb., zákona č. [425/1990](#) Sb., zákona č. [213/1993](#) Sb. a zákona č. [134/1994](#) Sb. správci místních komunikací odpovídají za škody, jejichž příčinou byly závady ve schůdnosti na přechodech pro chodce na místních komunikacích a průjezdních úsecích silnic městy a obcemi, místních komunikací určených výhradně pro chodce a na chodnicích, ledaže prokáží, že nebylo v mezích možností tyto závady odstranit ani na ně předepsaným způsobem upozornit.

Předpoklady odpovědnosti ve smyslu § 9a odst. 3 silničního zákona jsou závady ve schůdnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi, a to bez ohledu na zavinění (úmysl, nedbalost) správce komunikace či jeho zaměstnanců. Pokud jednu z hlavních příčin vzniku škody lze podřadit pod pojem „závada ve schůdnosti“ ve smyslu § 12 odst. 5 vyhlášky č. [136/1961](#) Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, je objektivní odpovědnost správce komunikace založena a je na něm, zda prokáže, že nebylo v mezích možností tyto závady odstranit ani na ně předepsaným způsobem upozornit.

Rozhodnutí o odpovědnosti správce komunikace podle silničního zákona závisí tedy především na zjištění stavu komunikace (chodníku) v době a v místě nehody a na posouzení charakteru závad, které nehodu zapříčinily. Zásadně je třeba vycházet z toho, že objektivní odpovědnost správce komunikace za škody způsobené závadou ve schůdnosti podle silničního zákona je spojována s takovým stavem chodníku, který tvoří závadu ve schůdnosti ve smyslu § 9 odst. 3 citovaného zákona.

Soudy obou stupňů dospěly v daném případě ke správnému závěru, že žalované město neodpovídá podle silničního zákona za škodu vzniklou žalobkyni při pádu na chodníku vzhledem k tomu, že závadu, která byla její příčinou, nelze podřadit pod „závadu ve schůdnosti“. Právní názor odvolacího soudu (i soudu prvního stupně) na odpovědnost správce komunikace za škodu způsobenou závadou ve schůdnosti je tedy správný. Námitka dovolatelky, že si není vědoma, že by v řízení vypověděla o zmrzlém chodníku jako „kdyby ho polil vodou“, tedy že byl celistvě pokryt náledím, není opodstatněná, neboť z protokolu o jednání před soudem prvního stupně ze dne 30. 4. 2003 vyplývá, že žalobkyně při líčení okolností úrazu skutečně uvedla, že „vše bylo umrzlé, chodník i trávník, jako kdyby byl polit vodou“.

Dovolací soud se však neztotožňuje se závěrem odvolacího soudu, že silniční zákon má povahu zvláštního právního předpisu v tom směru, že „vylučuje použití obecného ustanovení o odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák.“; a že „zkoumání odpovědnosti žalovaného podle § 420 obč. zák., který je normou obecnou ve vztahu ke speciálnímu předpisu, k silničnímu zákonu, je proto vyloučené“, ani se závěrem soudu prvního stupně, že žalované město neodpovídá za škodu podle § 420 obč. zák., neboť svoji povinnost provádět zimní údržbu chodníků splnilo uzavřením smlouvy o dílo - ve které byla tato povinnost stanovena - s R. T., dříve třetím žalovaným, a tím se své odpovědnosti zprostito.

Podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle § 420 odst. 2 obč. zák. škoda je způsobena právnickou osobou nebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovně právních předpisů není tím dotčena. Podle § 420 odst. 3 obč. zák. odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Silniční zákon, upravující odpovědnost správce komunikace za škodu, je ve vztahu k ustanovení § 420 obč. zák. speciálním předpisem. To však neznamená, že by tím, že není dána objektivní odpovědnost žalovaného města jako správce komunikace za škodu způsobenou závadou ve schůdnosti podle silničního zákona, byla vyloučena jeho obecná odpovědnost za konkrétní porušení právní povinnosti. Silniční zákon upravuje totiž jen objektivní odpovědnost správce komunikace za škody, jejichž příčinou byly závady ve sjízdnosti či ve schůdnosti, nikoliv obecnou odpovědnost subjektu za škodu vzniklou v příčinné souvislosti s porušením konkrétní právní povinnosti. Obecnou odpovědnost založenou na principu zavinění upravuje občanský zákoník, přičemž předpoklady objektivní odpovědnosti (za výsledek) a předpoklady odpovědnosti obecné (za zavinění) nejsou totožné a totožné nejsou ani podmínky, za nichž se lze odpovědnosti zprostit (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 279/96, publikované v Soudní judikatuře pod č. 3/2000). Ve všech uvedených případech odpovědnosti za škodu přichází ovšem v úvahu i spoluzavinění či výlučné zavinění poškozeného ve smyslu § 441 obč. zák.

V daném případě škoda na zdraví žalobkyně vznikla uklouznutím a následným pádem na zledovatělém chodníku v S. ulici v P. Žalované město jako subjekt povinný udržovat schůdnost místních komunikací a provádět zimní údržbu chodníků na svém území se odpovědnosti za porušení této povinnosti nemůže zprostit tím, že uzavře závazek (v daném případě smlouvu o dílo) s druhou osobou (R. T.), v němž na ní plnění této své povinnosti přenesl. Uzavřením takového právního úkonu skutečně vzniká druhé straně povinnost udržovat schůdnost místních komunikací a provádět zimní údržbu, nepřechází však na ni zákonná odpovědnost za porušení této povinnosti. Ta nesporně tíží subjekt povinný ze zákona, čímž ovšem není dotčena možnost následného regresu vůči straně, která svou smluvní povinnost porušila. Dospěl-li soud prvního stupně k opačnému závěru, je jeho právní posouzení odpovědnosti žalovaného podle § 420 obč. zák. nesprávné.

Ze shora uvedeného vyplývá, že právní názor, z něhož vycházel odvolací soud při posouzení odpovědnosti žalovaného za škodu, není správný. Z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 2 písm. b) o.s.ř. je tedy dovolání důvodné, dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu v rozsahu přípustného dovolání zrušil (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o.s.ř.), včetně závislých výroků o náhradě nákladů řízení. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně (tj. dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci je naplněn, byť každým soudem pro jinou právní otázku), byl zrušen i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu byla v odpovídajícím rozsahu vrácena k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)